

Cultuurhistorisch genieten op de Floriade 2012

Wandel terug in de tijd en beleef vijfduizend jaar geschiedenis

Op 5 april opent de Floriade 2012 haar poorten. De wereldtuinbouwtentoonstelling, die één keer in de tien jaar in ons land plaatsvindt, is neergestreken in een archeologisch waardevol gebied rond Venlo. Eeuwenlang was dit het toneel van boeren en schaapherders, die streden met de elementen. De vroegere bewoners kaptten bossen, legden akkers en houtwallen aan en wierpen grafheuvels op. Om deze geschiedenis weer aan de oppervlakte te brengen, heeft de Floriade het cultuurhistorische programma *Tijdreis* opgezet. Daarbij beleef je als bezoeker op bijzondere wijze vijfduizend jaar geschiedenis. Voor jong en oud een ervaring die je bijblijft.

De cultuurhistorische route *Expeditie Archo* leidt je langs acht bijzondere archeologische vindplaatsen. Kunstwerken en verhalen doen de geschiedenis herleven. In de gerestaureerde nieuwe Sint-Janshoeve, het centrale punt van

de cultuurhistorische belevenis, reis je met de *Roots Time Travel* terug in de tijd en beleef je een spektakel alsof je in een tijdmachine door de geschiedenis reist. Ook staat een driedelig historisch festival op het Floriadeprogramma, de re-enactment weekenden. Meer dan 150 re-enactors laten als historische figuren het verleden tot leven komen. Als bezoeker kun je meedoen aan ceremonies, rituelen en workshops en is er een scala aan historische show- en filmvoorstellingen.

Terug in de tijd

Prehistorie en oudheid

In de prehistorie werd de regio bewoond door een mix van Germanen en Kelten. Het gebied vormde een overgangszone tussen de verschillende stammen. De laat-prehistorische leefwijze verschilt overigens niet zo heel veel van de leefwijzen van deze stammen in de

Het oude handwerk, zoals de Romeinen dat deden.

Romeinse tijd. Vlakbij het Floriadeterrein, op de plek waar nu de stad Venlo ligt, zijn overblijfselen gevonden van een kleine Romeinse nederzetting.

Late Middeleeuwen

Hoewel het terrein waar de Floriade plaatsvindt tegenwoordig binnen de gemeentegrenzen van Venlo ligt, wordt het historisch gezien als het buitengebied van Grubbenvorst. Dit dorp kent een ontstaansgeschiedenis die teruggaat tot het einde van de Vroege Middeleeuwen. Het ontstaan en de verdere groei hangen onder meer samen met de ligging van middeleeuwse versterkingen, zoals het kasteel Grebben en de ontwikkeling van de stad Venlo. De regio Venlo behoorde in de Late Middeleeuwen tot het hertogdom Gelre. Het werd het Gelre's Overkwartier genoemd. De rurale nederzettingen bestonden uit bij elkaar gelegen hoeves en losse boerderijen, dikwijls begrensd door omheiningen. De hoeves waren met elkaar verbonden door zandpaden. Akkers werden van elkaar gescheiden

Links: Bewoners uit de Middeleeuwen vertonen hun muzikale kunsten. Rechts: Met het maken van vuur was je in de ijzertijd wel even bezig.

door hekwerken en houtwallen. Van vrijwel al deze elementen in het van oorsprong middeleeuwse landschap zijn sporen teruggevonden op het Floriadeterrein.

Nieuwe Tijd

Met het einde van de Middeleeuwen breken er roerige tijden aan voor de regio Venlo. Het hertogdom Gelre komt, na de val van Venlo, in 1543 in handen van keizer Karel V. Vanaf 1590 is Gelre opgesplitst in een noordelijk en zuidelijk deel. Het zuidelijke deel, het Overkwartier, behoort tot de Zuidelijke Nederlanden. In de 17e eeuw is het gebied afwisselend Spaans en Staatsbezit. Bij de Vrede van Utrecht wordt de regio onderdeel van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en komt het te liggen in het Generaliteitsland Staats-Opper-Gelre. In 1795 wordt de regio veroverd door Franse troepen en het zal tot 1814 behoren tot het inmiddels Napoleontische Frankrijk. Volgens historicus en publicist Joost Welten is het grote aantal Limburgse jongemannen dat als soldaat heeft gevochten in het leger van Napoleon één van de best bewaarde geheimen van de Limburgse geschiedenis. Via loting werden zij aangewezen om te dienen in het Napoleontische leger. Van de totale mannelijke Limburgse bevolking vocht twaalf procent in het leger van Napoleon.

De regio Venlo is een grensstreek en daardoor lastig bestuurbaar voor de Franse overheid. Er wordt op grote schaal gesmokkeld. Mensen die gezocht worden door de Franse overheid kunnen zich er gemakkelijk schuilhouden. De nieuwe overheid kent een scheiding van kerk en staat en eist van de geestelijkheid een eed

van trouw aan de republiek. Een 'hee' is de uitkomst, met als gevolg dat de kerk ondergronds moet.

Beleef de geschiedenis

Via een negentig meter lange brug over de snelweg betreed je het Floriadepark. Bij binnenkomst vind je aan je linkerhand direct de gerestaureerde nieuwe Sint-Janshoeve, het centrale punt van het cultuurhistorische programma Tijdreis. Met de 'Roots Time Travel Experience' reis je terug in de tijd. In het woongedeelte van deze typisch Limburgse boerderij zie je op 'ansichtkaarten' uit vroegere tijden hoe mensen de afgelopen vijfduizend jaar leefden in dit gebied. Een tractor en authentiek boerengereedschap zorgen in de stal voor een passend decor voor een audiovisueel spektakel, dat je niet snel zult vergeten. Muren, tractor, zadeldak, alles wordt omgetoverd tot een bioscoopscherm. De voorstelling vertelt het verhaal vanaf prehistorie tot heden. Je ziet hoe de Romeinen door Limburg trokken. Hoe

de schapen het gebied kaal vraten en de boeren erachter kwamen dat schapenmest waardevol was. De filmbeelden en animaties zijn op zichzelf al prachtig om te zien, maar de entourage en de manier van projecteren maken het tot een ware experience.

Expeditie Archo

Expeditie Archo is een route langs acht historische plekken op het Floriadeterrein. Alle acht kenmerken ze een tijdperk. De route is ongeveer vier kilometer lang en gaat grotendeels door bosgebied, het rustigste deel van de Floriade. Expeditie Archo is geschikt voor alle

Floriade 2012

De Floriade 2012 biedt veel meer dan alleen tuinbouw. Het Floriadepark in Venlo is 66 hectare groot en bestaat uit 5 unieke werelden, van elkaar gescheiden door bosgebied. Elke wereld heeft een eigen decor, programma en activiteiten. Werelden waarin je de natuur steeds op een andere manier ziet, voelt en beleeft. In 2006 is een deel van het gebied van het latere Floriadepark archeologisch onderzocht. Het terrein bleek een bron van cultuurhistorie te zijn. Drieduizend jaar oude grafheuvels, een middeleeuws wallensysteem, fundamenten van een oude kapel en de Sint-Janshoeve uit de Nieuwe Tijd zijn voorbeelden van cultuurhistorische elementen in het terrein. Op het Floriadeterrein zie je de rijke historie van deze bijzondere locatie.

Paardenkracht om het werk in de moderne tijd te verlichten.

Een werkplaats in de prehistorie.

leeftijden en vertelt je de verhalen van de plekken waar je langs loopt. Om het extra leuk, informatief en interactief te maken is er een boekje voor de volwassen wandelaar, een boekje voor jonge kinderen en een editie voor kinderen van 8 t/m 12 jaar. De boekjes zijn gratis te verkrijgen in de Sint-Janshoeve. Tijdens de Expeditie Archeo komen de historische plekken tot leven. De acht plaatsen zijn gemarkeerd door grote betonnen plateaus, waarin vondsten van de opgravingen zijn nagebootst. Zo vind je in de betonnen platen karrensporen, een houten pad, schalen en andere schatten. Onder diverse stalen poorten zijn verhalen uit vroegere tijden te beluisteren. Bewoners, passanten, volwassenen en kinderen vertellen over hun dagelijks leven, lang geleden. Voor even ben je terug in de tijd en ervaar je het leven zoals het toen was.

De acht historische plekken

Grafheuvels

Op het terrein zijn zo'n honderd grafheuvels aanwezig, waarvan er twintig zichtbaar zijn. Het eerste betonnen plateau van de historische route is uitgerust met een kijker. Terwijl je door de kijker naar de grafheuvel kijkt zie je, via een animatiefilm, een crematie in de prehistorie. Het is net of je erbij bent. Na de crematie verzamelde men de as- en beenderresten in een urn of leren buidel en werden ze begraven onder een aarden heuvel, de latere grafheuvel.

Sint-Janskapel

De Sint-Janskapel is omstreeks 1430 gesticht door Vrouwe Aleid van Baersdonck, ter ere van Johannes de Doper. De kapel trok vele pelgrims uit de directe omgeving of van verder weg. Vooral de bijzondere Sint-Jansmissen, op zijn

geboorte- en sterfdag, waren publiekstrekkingen. Maar ook de aanwezigheid van een relik trok veel bezoekers. De relik was een stukje linnen van de lijkwade van Johannes de Doper, waarin zijn afgeslagen hoofd was bewaard. Het stukje stof werd in een reliekhouders bewaard, in het voorhoofd van een houten Sint-Jansbeeld. In de Franse tijd, door toedoen van Napoleon Bonaparte, werd de kapel in 1810 definitief gesloten. Alleen de fundamenten van de kapel resteren. Het Sint-Jansbeeld, met de relik in het voorhoofd, is na de sluiting van de kapel naar de kerk in Grubbenvorst verhuisd. Daar bevindt het zich nu nog. Op de plaats waar de Sint-Janskapel heeft gestaan is een betonnen altaar neergezet met vitrines waarin religieuze voorwerpen worden getoond. Maar het hoogtepunt is toch wel het door kunstenaar René Donders gebeeldhouwde hoofd van Johannes de Doper, bovenop het altaar. Naast het altaar zijn drie schotels, waarop je je hoofd kunt leggen en naar de verhalen over de Sint-Janskapel kunt luisteren.

Oude Sint-Janshoeve

Aanvankelijk was de oude Sint-Janshoeve een houten gebouw dat onderdak bood aan zowel een gezin als de veestapel. Aangezien er werd gekookt op en de hoeve verwarmd werd door een open vuur, was het al een hele verbetering dat er op een gegeven moment een stenen muur werd opgetrokken achter het haardvuur. Deze muur scheidde meteen ook de dieren van de mensen. Zo ontstond een staldeel en een woondeel. In 1640 werd de gehele hoeve opgetrokken uit baksteen. Deze bleef in gebruik tot 1 november 1929. Op die datum werd namelijk de nieuwe Sint-Janshoeve, aan de overzijde van de weg, in gebruik genomen. Al snel verviel de oude Sint-Janshoeve tot niet meer dan een schuur. Uiteindelijk stortte het vervallen gebouw in tijdens een storm in 1942. Op de plek van de oude Sint-Janshoeve staat nu, als onderdeel van historische route, een keukentafel van cortenstaal, met de zo ken-

Ansichtkaarten uit 5000 jaar geschiedenis.

Expeditie Archeo voor het hele gezin

De jongste bezoekerjes komen onderweg zogenaamde afwijvers tegen, waarop ze een pagina van hun boekje leggen. Even krassen met een potlood en hocus pocus pas, daar wordt de afbeelding zichtbaar. Aan het eind van de wandeling is het boekje gevuld.

Voor kinderen tussen de 8 en 12 jaar zijn de opdrachten in het boekje een stuk ingewikkelder. Luister goed naar de verhalen op de acht historische plaatsen van de route en lees aandachtig in je boekje. Dan leveren de vragen geen enkel probleem op. En anders vraag je gewoon een beetje hulp van je ouders. Het boekje voor volwassenen bevat veel extra toelichting en uitleg bij de plekken die je tegenkomt. Naast de audio-verhalen lees je wat er nog meer is gebeurd op die plaats. De cultuurhistorische route is een mooie wandeltocht door het rustige gedeelte van de Floriade en met de extra achtergrondinformatie valt er bovendien een hoop van op te steken.

De Sint-Janshoeve in vroeger tijden.

merkende bruine roestkleur. Je ziet gebruiksvoorwerpen als een ketel, bestek, ketelhaak en borden. Wanneer je plaatsneemt aan de tafel hoor je de verhalen van het pachtersgezin dat hier vroeger heeft gewoond.

Handelsroute

De pachters in de wijde omtrek werden door hun heer verplicht om hun graan te laten malen in de Slottermolen, bij het Gebroken Slot in Grubbenvorst. Zo was exact te controleren welke hoeveelheid voor wie gemalen werd. De helft was voor de heer en hij eiste dat hij niet bedonderd zou worden. Meel was dan ook een kostbaar handelsproduct.

De grondplaat is gevuld met sporen van wagenwielen, pootafdrukken en bodemvitrines met handelsproducten. Aan het woord hoor je Simon de molenaar uit Grubbenvorst. Hij doet de plaatselijke route uit de doeken en verhaalt over Venlo dat net is toegetreten tot het Hanzeverbond.

Veekraal

De veekraal is gevormd door het doortrekken van de houtwal in een peervormige lus. In de veekraal werden 's nachts de schaapskudde en soms de koeien en varkens gestald. Aan de afdrucken in het beton kun je duidelijk zien dat er voornamelijk schapen werden gestald. De veekraal betekende veiligheid voor de kudde en werd tegelijkertijd gezien als mestverzamel-

punt. Die mest was hard nodig om de zandgrond op de akkers te verbeteren. Het verzamelen van uitwerpselen stond bekend als 'roosjes plukken', werk dat vooral door boerenkinderen werd gedaan. Tooske, 12 jaar oud, vertelt je hoe dat ging. Ook leer je van een herder waar een goede veekraal aan moet voldoen.

Houtwal

De houtwal bestond uit een aarden verhoging, beplant met eikenhakhout. Jaarlijks werd dat hakhout flink gesnoeid voor geriefhout, dat

werd gebruikt als aanmaakhout of om stelen van bijvoorbeeld schoppen en bezems te maken. De houtwal scheidde het akkerareaal van de 'woeste gronden' en bood bescherming tegen de vraatzucht van wilde dieren of loslopende runderen en varkens. Op deze historische plek kom je alles te weten over functie, uiterlijk en beplanting van een houtwal.

Karrenspoor

Alles wat boerengezinnen in de Middeleeuwen of vroeg-moderne tijd aan de grond wisten te

Een van de vondsten op het terrein van de Florade: de karrensporen.

ontworstelen, diende in de eerste plaats om zichzelf te voeden en de pacht te betalen. Wat overbleef was voor de handel. Een ossenkar of handkar vervoerde de handelswaren. Vaak geschiedde ruil of verkoop direct vanaf de kar. De gang naar markten in de omgeving heeft door het eeuwenlange intensieve gebruik een wirwar aan sporen nagelaten in het landschap. Als je goed kijkt, zie je ze nog altijd. Je ziet ze in ieder geval in de bodemplaat, evenals voetafdrukken en de hoeven van de ossen. Op deze plek hoor je de boer, die haast heeft om naar de markt te gaan.

Mijnhoutbos

Dat in dit gebied van een natuurlandschap een cultuurlandschap werd gemaakt, is overduidelijk bij de mijnhoutbossen. De rechte lijnen waarin louter dennenbomen zijn geplant, verraadt onmiddellijk het ingrijpen van de mens op de natuur. De mijnhoutbossen zijn een vorm van landschapsontginning die werd gestuurd door de grote vraag naar stuthout voor de mijnen in Limburg en België. Mijnwerkers stutten hun gangen met naaldhout, want dat kraakt voordat het breekt. In de bodemplaat zie je het rondhout, de schoongemaakte dennenstammen en de sporen van mijnwagonnetjes. Onder de uit cortenstaal opgetrokken ingang

Realisatie cultuurhistorisch programma

Tijdreis Floriade 2012

De provincie Limburg heeft samen met de Dienst Landelijk Gebied van de Rijksoverheid het Platteland-OntwikkelingsProgramma (POP) beschikbaar gesteld, waarvan de Inrichting Landelijk Gebied (ILG) een onderdeel is. Op titel van het project 'Recreatieve ontwikkeling Floriadeterrein/Venlo GreenPark' is aan Venlo GreenPark een subsidie toegekend van bijna 1,6 miljoen euro. Deze subsidie is gebruikt om het cultuurhistorische programma Tijdreis te ontwikkelen. Het projectmanagement hiervan is in handen van Arcadis.

Het cultuurhistorische programma Tijdreis werd ontwikkeld door de volgende organisaties:

- De Roots Experience in de Sint-Janshoeve: Tinker Imagineers.
- De cultuurhistorische route Expeditie Archeo: bureau Lubbers en bureau Kinkhorn.
- De communicatie over het programma: reclamebureau Everybody Likes Penguins.

van de mijn hoor je bosopzichter Jo van Loo vertellen over de lange termijninvestering die de mijnhoutbossen waren. Deze bossen waren immers een uitbreiding van de exploitatiemogelijkheden van het gebied.

Historisch festival

Driemaal wordt er tijdens de Floriade een historisch festival in de vorm van een re-enactment weekend gehouden. Het Floriadeterrein wordt

dan omgetoverd tot een tafereel uit lang vervlogen dagen. Meer dan 150 acteurs zijn er per weekend aanwezig om het verleden tot leven te laten komen. Dit wordt onder meer gedaan door het dagelijks leven na te bootsen en oude ambachten uit te beelden. Op 21 en 22 april staan de prehistorie en oudheid centraal, 19 en 20 mei staan in het teken van de Middeleeuwen en op 18 en 19 augustus wordt de Napoleon-tische tijd nagebootst.

Om optimaal te genieten van het festival kun je beginnen bij de Sint-Janshoeve. Wanneer je de cultuurhistorische route volgt kom je van het ene spektakel in het andere terecht. Je treft volledige nederzettingen aan en woont shows bij, waarin allerlei aanvalstechnieken worden getoond. Je bent te gast bij rituelen en kunt meedoen met diverse activiteiten. De re-enactors staan je graag te woord. Ook zijn er tijdens de historische weekenden speciale kinderactiviteiten.

De Sint Janshoeve in de moderne tijd.

i
De Floriade 2012 is geopend van 5 april t/m 7 oktober 2012. De cultuurhistorische route, Expeditie Archeo, blijft ook na afloop van de Floriade permanent open voor wandelaars.

Wandel terug in de tijd en beleef 5.000 jaar geschiedenis.

Floriade is een uniek evenement dat ééns in de 10 jaar wordt georganiseerd in Nederland. De Wereldtuinbouwtentoonstelling is neergestreken in een archeologisch waardevol gebied rond Venlo. Het cultuurhistorisch programma Tijdreis brengt de geschiedenis op spectaculaire wijze aan de oppervlakte.

Tijdreis bestaat uit drie onderdelen. In de gerestaureerde nieuwe Sint-Janshoeve, het centrale punt van de cultuurhistorische belevenis, ga je met de Roots Time Travel Experience terug in de tijd en beleef je een spektakel alsof je in een tijdmachine door de geschiedenis reist.

Met Expeditie Archeo ontdek je acht historische locaties op het Floriadeterrein, die op bijzondere wijze tot leven komen. Op de locaties zijn verhalen uit vroegere tijden te beluisteren. De route is ongeveer vier kilometer lang en gaat grotendeels door bosgebied, het rustigste deel van de Floriade. Om het extra leuk, informatief en interactief te maken is er een boekje voor de volwassen wandelaar, een boekje voor jonge kinderen en een editie voor kinderen van 8 t/m 12 jaar. De boekjes zijn gratis verkrijgbaar in de Sint-Janshoeve.

Ook staan er drie Historische festivals op het Floriadeprogramma. Het Floriadeterrein wordt tijdens deze weekenden omgetoverd tot een tafereel uit lang vervlogen tijden. Acteurs laten het verleden tot leven komen.

Historische festivals:

21-22 April: Prehistorie/Oudheid

19-20 Mei: Late Middeleeuwen

18-19 Augustus: Nieuwe tijd

De floriade is dagelijks geopend van
5 april t/m 7 oktober 2012:

5 april t/m 20 juni 10:00 - 19:00

21 juni t/m 2 september 10:00 - 20:00

3 september t/m 7 oktober 10:00 - 19:00

Ga naar www.floriade.nl voor meer informatie.

*Tijdreis: voor jong en oud
een ervaring die bijblijft!*

Plattegrond Floriadeterrein: Expeditie Archeo

Legenda:

- Route Expeditie Archeo
- 8 Archeologische vindplaatsen
- Restaurant
- Kinderspeelplaats
- Kiosk
- Toiletten
- EHBO
- Kluisjes
- Kabelbaan